

ประชาธิปไตยกับพฤติกรรมเลียนแบบด้านการใช้ความรุนแรงในสภา

ไพบูลย์ โพธิ์หวังประสิทธิ์ *

บทคัดย่อ

ปรากฏการณ์การใช้ความรุนแรงในสภาที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกและสภาของไทย สามารถมองในมุมหนึ่งได้ว่าเป็นพฤติกรรมเลียนแบบด้านการใช้ความรุนแรง ดังนั้น บทความนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ ทบทวนความหมายและหลักการสำคัญของประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ประกอบกับการนำเสนอแนวคิดที่ว่าด้วยพฤติกรรมเลียนแบบด้านการใช้ความรุนแรงในสภา รวมทั้งการ นำเสนอข้อสังเกตจากการนำทัศนะของ ฌาคส์ ร็องซีแยร์ ที่ว่าด้วยแนวคิดเรื่องการไม่เห็นด้วย โดยนำแนวคิดนี้มา วิเคราะห์ร่วมกับหลักการสำคัญของประชาธิปไตยและปรากฏการณ์การใช้ความรุนแรงในสภา และในท้ายที่สุด ได้นำเสนอแนวทางเบื้องต้นสำหรับการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในสภาประกอบไว้ด้วย

อย่างไรก็ดี ผลที่ได้รับจากการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ดังกล่าวข้างต้นนี้ สามารถกล่าวได้ว่า การใช้ความรุนแรงในสภาจะไม่เกิดขึ้น หากทุกฝ่ายยึดมั่นในหลักการของประชาธิปไตยอย่างเข้มงวด โดยเฉพาะหลักการที่ว่าด้วยนิติรัฐ หลักเหตุผล หลักการปกครองของเสียงส่วนใหญ่โดยไม่ลืมน้อย และที่สำคัญที่สุดก็คือ การทำให้ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองของคนส่วนใหญ่ ที่ดำเนินไปเพื่อ ผลประโยชน์ของคนทั้งหมด

คำสำคัญ : ประชาธิปไตย พฤติกรรมเลียนแบบ การใช้ความรุนแรงในสภา ฌาคส์ ร็องซีแยร์

* อาจารย์ประจำ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง วิทยาเขตชุมพร จังหวัดชุมพร 86160

Democracy and Imitative Behavior of Using Violence in the House of Parliament

Phaiboon Phowungprasit *

Abstract

The phenomenon of using violence in the house of parliament on many countries around the world including Thailand could be seen on one aspect as imitative behavior of using violence. Thus, this article had an objective to review some meanings and principles of democracy, especially, of the parliamentary system. Moreover, it presented the concept of imitative behavior of using violence in the house of parliament. Furthermore, it went in depth on the vision of Jacques Ranciere that talked about the concept of disagreement using this concept to analyze with the democratic principles and the phenomenon of using violence in the house of parliament. Finally, it talked about the basic way for solving the behavior of using violence in the house of parliament all together.

However, summarizing that came from the process of analyzing and synthesizing on some knowledge above could be said that there was no using violence in the house of parliament if everybody would respect strictly on the democratic principles especially on the principle of rule of law, rationality, majority rule and minority right. And the most important was making democracy being the regime that ruled by the many but for everybody's benefit.

Key words : Democracy; Imitative Behavior; Using Violence in the House of Parliament,
Jacques Ranciere

* Faculty Member, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang Chumphon Campus 86160

บทนำ

หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันเสาร์ที่ 2 มิถุนายน พ.ศ. 2555 รายงานข่าวสำคัญที่เกิดขึ้นเมื่อค่ำวันที่ 30 พฤษภาคม พ.ศ. 2555 ที่มีพาดหัวข่าวหน้าหนึ่งความว่า “xxx ลุยขุนค้อน รุมปา-โห่ ‘สภาถ่อย’ ไม่เลิก แค้นประธานหักดิบเลื่อนวาระปรองดอง ‘ม.’ ยันค้านสุดลิ่ม ยอมเสียภาพลักษณ์” พร้อมทั้งนำเสนอภาพความวุ่นวายที่เกิดขึ้นในสภาผู้แทนราษฎรของไทย อีก 2 ภาพ และมีส่วนหนึ่งของเนื้อข่าวที่รายงานไว้ความตอนหนึ่งว่า “ถก พ.ร.บ.ปรองดองแห่งชาติยังระอุต่อเนื่อง xxx ขุน ขุนค้อนหักดิบอ้างมติประธานกรรมาธิการ 35 คณะตีความ พ.ร.บ.ปรองดองไม่ใช้กฎหมายการเงิน รวบรวมมติใช้เสียงข้างมากเลื่อนเป็นวาระเร่งด่วน ‘yyy’ พิสูจน์ชัดขวางหนังสือใส่ประธานสภาฯ ขณะที่ ส.ส. xxx ผสมโรงเขวี้ยงเอกสารว่อนห้องประชุม พร้อมลุยเปิดศึกด่ากันลั่นห้องประชุม...สืบเนื่องจากกรณีที่เกิดความวุ่นวายในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร เมื่อคืนวันที่ 30 พ.ค. ที่ผ่านมา ที่สมาชิกพรรค xxx กรูกันขึ้นไปอยู่ยอดจุดกระชากนาย zzz ประธานสภาผู้แทนราษฎร ไม่ให้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุมเพื่อเลื่อนร่าง พ.ร.บ.ว่าด้วยความปรองดองแห่งชาติขึ้นมาพิจารณาเป็นเรื่องเร่งด่วนนั้น”

ปรากฏการณ์การใช้ความรุนแรงในลักษณะเช่นนี้ นับว่ารุนแรงที่สุด เท่าที่เคยเกิดขึ้นในสภาของไทย นับจากมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา เมื่อ พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตได้ว่าความรุนแรงดังกล่าวนี้ มิได้เกิดขึ้นเฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น แต่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก จนอาจทำให้มีลักษณะที่เป็น “พฤติกรรมเลียนแบบด้านการใช้ความรุนแรงในสภา” ได้

บทความนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนความหมายและหลักการสำคัญของประชาธิปไตย และประชาธิปไตยแบบรัฐสภา และนำเสนอ

แนวคิดที่ว่าด้วยพฤติกรรมเลียนแบบด้านการใช้ความรุนแรงในสภา รวมทั้งการนำเสนอทัศนะของ ฌาคส์ ร็องซีแยร์ ที่ว่าด้วยความคิดเห็นที่แตกต่างกันหรือการไม่เห็นด้วยโดยนำมาวิเคราะห์ร่วมกับหลักการสำคัญของประชาธิปไตยและการใช้ความรุนแรงในสภา ดังจะได้กล่าวต่อไป

ทบทวนความหมายของประชาธิปไตยและประชาธิปไตยแบบรัฐสภา

ก่อนที่จะได้พิจารณาปรากฏการณ์การใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้น จะได้นำเสนอความหมายของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยก่อน ในลำดับแรก กล่าวคือ ความหมายอันเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปก็คือ เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ดังที่ปรากฏในคำกล่าวของ “ประธานาธิบดีอับราฮัม ลินคอล์น” เมื่อปี ค.ศ.1864 ที่ว่า “Government of the people, by the people, and for the people”

ในขณะที่ประชาธิปไตยของ อริสโตเติล (384-322 BC.) หมายถึง ระบอบการปกครองที่เสรีชนและคนจน ซึ่งประกอบกันขึ้นเป็นคนส่วนมากได้เป็นกลุ่มคนที่ถืออำนาจของบ้านเมืองเอาไว้ (Williams, 1976 อ้างถึงใน สมเกียรติ วันทะนะ, 2551) อย่างไรก็ตาม ก็เป็นที่น่าสังเกตว่า อริสโตเติลได้กล่าววิจารณ์ไว้ว่า ประชาธิปไตยถือว่าเป็นระบอบการเมืองที่ไม่ดี เมื่อพิจารณาตามการจำแนกระบอบการเมืองของเขาที่แบ่งออกเป็น 6 ชนิด กล่าวคือ ชนิดที่ดี ได้แก่ กษัตริย์ (Monarchy) อภิชนาธิปไตย (Aristocracy) และ โพลิตี (Polity) ในขณะที่ ชนิดที่ไม่ดี ได้แก่ ทรรราชย์ (Tyranny) คณาธิปไตย (Oligarchy) และ ประชาธิปไตย (Democracy) จึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ประชาธิปไตย ตามความเห็นของอริสโตเติลเป็นระบอบการเมืองที่ไม่ดี ก็เพราะว่าเป็นการปกครองของคนส่วนใหญ่เพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่นั้น ในขณะที่โพลิตี เป็นระบอบที่ดี ก็

เพราะว่าเป็นระบบการปกครองของคนส่วนใหญ่ และเป็นไปเพื่อประโยชน์ของคนทั้งหมดภายในสังคมการเมืองแห่งนั้น

อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยในนครรัฐกรีกของอริสโตเติล กับระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันนี้ ก็มีความแตกต่างกันอย่างมาก จนนักรัฐศาสตร์จำนวนมากในปัจจุบัน ได้กล่าวสรุปลงความเห็นไว้อย่างสอดคล้องกันว่า ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครอง หรือวิธีการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนที่ดีที่สุดแล้ว หรืออย่างน้อยก็กล่าวได้ว่า เป็นระบอบที่ดีที่สุด เท่าที่มนุษย์จะพึงหาได้ หรือเลวน้อยที่สุดนั่นเอง

ในขณะที่ ตามความเห็นของอริสโตเติล การปกครองที่ดี จะต้องมึลักษณะที่สำคัญ ก็คือ เป็นการปกครองที่ใช้อำนาจในการปกครองไม่ว่าจะเป็นคนเดียว กลุ่มเดียว หรือคนส่วนมาก (One Group or Many) ก็ตาม ต่างมุ่งที่จะยึดถือในผลประโยชน์ของส่วนรวม ไม่ใช่ผลประโยชน์ส่วนตัว และต้องเป็นการปกครองที่ยึดถือหลักกฎหมาย (Rule of Law) ในการตัดสินปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น มิใช่การใช้อำนาจตามอำเภอใจ (กวี อิศริวรรณ, มปป.)

ส่วนระบอบประชาธิปไตยตามความหมายของปัจจุบันนี้ จำเป็นที่จะต้องประกอบไปด้วยลักษณะที่สำคัญใน 4 ประการ ตามความเห็นของ Beetham and Boyle (1995) คือ หนึ่ง) มีการเลือกตั้งที่เสรีและยุติธรรม (Free and Fair Elections) สอง) มีรัฐบาลที่เปิดโอกาสและเปิดให้สามารถตรวจสอบได้ (Open and Accountable Government) สาม) ประชาชนมีสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Right) และ สี่) เป็นสังคมที่เป็นประชาธิปไตยและมีความเป็นประชาสังคม (A Democratic or Civil Society)

โดยที่ประชาธิปไตยที่มีใช้กันอยู่ทั่วโลกในปัจจุบันนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบใหญ่ ๆ คือ ประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี ซึ่งมีการแบ่ง

การใช้อำนาจอธิปไตยระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารอย่างชัดเจน และประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ซึ่งในระบบหลังนี้ จรูญ สุภาพ (2533) ได้สรุปความหมายไว้ว่า เป็นระบบที่ให้อำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารรวมกัน อำนาจบริหารต้องรับผิดชอบต่ออำนาจนิติบัญญัติ และคณะรัฐมนตรีต้องนั่งในสภาในฐานะที่เป็นหัวหน้าของพรรคที่มีเสียงข้างมาก และในข้อเท็จจริงก็เป็นผู้นำของสภาด้วย สภาจะดำเนินงานในทางนิติบัญญัติตามนโยบายของคณะรัฐบาล อาทิ การออกกฎหมายตามที่ฝ่ายรัฐบาลเสนอ และคณะรัฐบาลก็มาจากสภานิติบัญญัติ

จึงเห็นได้ว่าประชาธิปไตยระบบรัฐสภานี้ การใช้อำนาจอธิปไตยระหว่างฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหาร ก็มีที่มาจากกลุ่มคนพวกเดียวกัน ในพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภา อันมีความผูกพันแนบแน่นกันโดยตรง

การผูกพันกันระหว่างอำนาจนิติบัญญัติกับอำนาจบริหารเช่นนี้ จึงเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้เกิดแนวโน้มแห่งการเป็นพยาธิสภาพ (Pathology) ของระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ที่ในบางโอกาส ก็อาจจะนำไปสู่การเป็น “เผด็จการรัฐสภา” ได้ เมื่อหลักการปกครองโดยกฎหมายหรือนิติรัฐ และหลักการแห่งเหตุผล (Rational) ถูกละเมิดและมองข้ามไป โดยหันไปยึดถือเอาผลประโยชน์ของคน ๆ หนึ่ง คนกลุ่มหนึ่ง หรือคนกลุ่มใหญ่ ที่ทั้งหมดนี้ มิใช่คนทั้งหมดของสังคมการเมืองนั้น

สิ่งนี้จึงเป็นการละเมิดหลักการที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย นั่นก็คือ เป็นการปกครองของเสียงส่วนใหญ่ที่ไม่ลืมหินของเสียงส่วนน้อย (Majority Rule and Minority Right) แต่ก็เป็นที่แน่นอนว่า เสียงส่วนใหญ่จะต้องยืนยันในการตัดสินใจของฝ่ายตนเองว่า มิได้เป็นเผด็จการรัฐสภา แต่เป็นการกระทำโดยชอบธรรมของเสียงส่วนใหญ่ตามกติกาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย

อย่างไรก็ดี นอกจากหลักการเสียงส่วนใหญ่ที่ไม่ลืมหือของเสียงส่วนน้อยข้างต้นนี้ รวมทั้งหลักการแห่งการเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน หลักการแห่งฉันทานุมัติ การเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทน (Representative Democracy) ในโลกปัจจุบัน ฯลฯ แล้ว อีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญ ก็คือ เรื่องผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interests) ที่การปกครองชนิดนี้ จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ประชาชนโดยส่วนรวมทั้งหมด พึงจะต้องได้รับเป็นประการสำคัญ อันเป็นที่น่าสังเกตได้ว่า คล้ายคลึงกันกับสิ่งที่อริสโตเติล เรียกระบบการเมืองเช่นนี้ไว้ว่า โพลิตี นั่นเอง ซึ่งตรงกันข้ามอย่างสิ้นเชิงกับผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล (Private Interests)

พยาธิสภาพของประชาธิปไตย ดังที่กล่าวถึงข้างต้นนี้ ก็คือสิ่งที่ Michels (1876-1936) เรียกว่า “กฎเหล็กแห่งคณาธิปไตย (Iron Law of Oligarchy)” ดังที่ สมเกียรติ วันทะนะ (2551) ได้กล่าวสรุปลักษณะของปรากฏการณ์ทางการเมืองเช่นนี้ไว้ว่า เมื่อระยะเวลาผ่านไป คนกลุ่มน้อยซึ่งอยู่ในฐานะชนชั้นนำทางการเมือง (Political Elites) จะเข้าครอบงำองค์กร โดยอาศัยทักษะและความได้เปรียบทางด้านสมบัติต่าง ๆ ที่มีอยู่ ไม่ว่าจะในองค์กรแบบสมาคม หน่วยงานของรัฐบาล สื่อสารมวลชน หรือพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยการเกิดขึ้นของคณาธิปไตยนี้ จะทำให้กลุ่มชนชั้นนำ เข้ามาทำหน้าที่เป็นผู้กำหนดว่า อะไรคือเจตนารมณ์ของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติจะกระทำโดยผ่านการกำหนดเป็นประเด็นวาระ และทางเลือกต่าง ๆ ให้เป็นไปตามสิ่งที่ชนชั้นนำต้องการ

พฤติกรรมเลียนแบบด้านการใช้ความรุนแรงในสภา

ในเมื่อกลไกทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ไม่สามารถทำตามหน้าที่อันเป็นกติกาที่ได้ถูกวางเอาไว้ตามบทบัญญัติ

แห่งรัฐธรรมนูญ ได้อย่างราบรื่น ตามแนวความคิดแบบโครงสร้าง-หน้าที่ (Structural-Functional Approach) ของ Almond and Powell (1966) หรือการทำงานของระบบการเมืองอย่างเป็นกลไกที่ต่อเนื่องกันไปโดยไม่มีการสะดุดลง ตามตัวแบบการวิเคราะห์การเมืองแนวระบบ (System Analysis Approach) ของ Easton (1965) อันมีลักษณะของการทำงานที่ ซัยอนันต์ สมุทวณิช (2533) ได้เคยวิจารณ์ไว้ว่าเป็นดัง “กลจักรของนิวตัน” แต่ในความเป็นจริงแล้ว กลับมีหลักฐานเชิงประจักษ์ (Empirical) ที่เห็นได้ในหลากหลายประเทศของโลกในปัจจุบันนี้ ที่ยืนยันว่า การเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา “มีการสะดุด” แม้ว่าจะไม่หยุดลง (ซึ่งในประการหลังนี้ การวิเคราะห์ตามแนวทางระบบการเมือง ได้เปรียบเทียบกับสิ่งมีชีวิตว่าตายลง) ก็ตาม

อย่างไรก็ดี การสะดุดที่ว่านี้ มีทั้งการทำรัฐประหาร การมีกลุ่มประท้วงที่นิยมความรุนแรง (Mob) อันมีลักษณะที่เป็นฝูงชนบ้าคลั่ง และปรากฏการณ์การใช้ความรุนแรงของสมาชิกในการประชุมสภาในหลาย ๆ แห่งทั่วโลก ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตได้ใน 2 ประการ คือ

ประการที่หนึ่ง ปรากฏการณ์การใช้ความรุนแรงของสมาชิกในการประชุมสภา มักจะเกิดขึ้นในประเทศโลกที่สามเป็นส่วนใหญ่ แต่ในบางครั้งก็อาจเกิดขึ้นในประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NICs) ด้วย

และประการที่สอง ปรากฏการณ์การใช้ความรุนแรงของสมาชิกในการประชุมสภา มีลักษณะที่เป็น “พฤติกรรมเลียนแบบด้านการใช้ความรุนแรง” คล้าย ๆ ดังที่ นรนิติ เศรษฐบุตร (2521) ได้เคยกล่าวอ้างการวิเคราะห์ทางการเมืองของ Lieuwen ไว้อย่างน่าสนใจว่า การทำรัฐประหารของทหารในประเทศโลกที่สามของภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก ก็มีลักษณะที่เป็น “แพชชันของการทำรัฐประหาร” นั่นก็คือ เป็นการเอาเยี่ยงอย่างกัน โดยนัยยะเช่นนี้ การที่ทหารใน

ประเทศด้อยพัฒนาแห่งหนึ่งทำรัฐประหารยึดอำนาจรัฐได้โดยง่ายดาย ก็อาจจะเป็นตัวอย่างและกระตุ้นให้ทหารในประเทศที่มีปัญหาหรือประสบการณคล้ายคลึงกัน ได้เจริญรอยตามเป็นเยี่ยงอย่างได้ อันเป็นลักษณะของการกลายเป็นโรคระบาดไปได้

ซึ่งประเด็นการใช้ความรุนแรงของสมาชิกในการประชุมสภา ก็มีลักษณะที่เป็น “พฤติกรรมเลียนแบบ” หรือ “แพชั่น” ของการใช้ความรุนแรงเช่นเดียวกัน ดังเห็นได้จากกรณีตัวอย่าง ดังต่อไปนี้ คือ (ยูทูป, http://www.youtube.com/watch?v=9qLR8zfQjA&feature=player_embedded)

1) สภายูเครน เกิดเหตุการณ์ชุลมุนขึ้นทั้งที่บริเวณด้านหน้าและบนบัลลังก์ประธานสภา สมาชิกสภาได้ลงมือตะลุมบอนกันหลาย ๆ จุดภายในห้องประชุม

2) สภาโซมาเลีย สมาชิกคนหนึ่งปีนขึ้นไปยืนบนโต๊ะและใช้เท้าถีปไปยังสมาชิกคนอื่น มีผู้ได้รับบาดเจ็บ เลือดตกยางออกไปหลายคน ส่วนด้านล่างบริเวณหน้าประตูทางออกของห้องประชุมก็ยังมีอาวุธกระชากและรุมตะลุมบอน จนได้รับบาดเจ็บเช่นกัน

3) สภาไต้หวัน มีการชุลมุนและตะลุมบอนเกิดขึ้นในหลาย ๆ จุด ภายในบริเวณของห้องประชุมสภา มีการลงมือทำร้ายร่างกายกันอย่างรุนแรง โดยเฉพาะที่บริเวณบัลลังก์ประธานสภาและด้านข้าง นอกจากนี้ ยังมีความพยายามที่จะเข้าไปยึดเก้าอี้ของประธานสภา ซึ่งอยู่ภายใต้รูปถ่ายของอดีตผู้นำที่ทุกคนให้ความเคารพ

4) สภาโบลิเวีย เกิดการตะลุมบอนกันขึ้นหลาย ๆ จุด ภายในห้องประชุมของสภา มีทั้งการวิ่งหนีและวิ่งไล่เพื่อไปทำร้ายร่างกาย จนสมาชิกบางคนได้รับบาดเจ็บหัวแตก เลือดตกยางออกไปตามกัน

5) สภาอินเดีย เกิดการชุลมุนและตะลุมบอนกันหลาย ๆ จุด สมาชิกบางคนพยายาม

มุดลงไปหลบที่ใต้โต๊ะ แต่ก็ไม่พ้นจากการถูกทำร้ายร่างกายไปได้ นอกจากนั้น ยังมีการขว้างปากันด้วยอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในห้องประชุม เท่าที่จะหยิบฉวยหาได้ใกล้มือ ในขณะที่ประธานสภายยายามที่จะระงับเหตุ แต่ก็ถูกสมาชิกคนหนึ่งขว้างแฟ้มเอกสารเข้าใส่ และสมาชิกบางคนก็ใช้ขาไมโครโฟนเขวี้ยงเข้าใส่ฝ่ายตรงกันข้ามอย่างโกรธแค้น

6) สภาไนจีเรีย สมาชิกหลาย ๆ คนพยายามที่จะวิ่งหนีเพื่อหลบหนีจากการถูกทำร้ายร่างกาย ในขณะที่บางคนก็พยายามใช้กล้องถ่ายวิดีโอของตนเองบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดไว้ และมีผู้ถูกทำร้ายร่างกายไปหลายคน

7) สภาอาร์เจนตินา สมาชิกหญิงของสภาคนหนึ่งแสดงสีหน้าไม่พอใจอย่างมาก ต่อการอภิปรายของสมาชิกชายคนหนึ่ง ก่อนที่จะตรงเข้าไปใช้มือขวาตบเข้าไปที่ใบหน้าของชายคนดังกล่าวอย่างรุนแรง และหันหลังเดินกลับไปด้วยอารมณ์ที่โกรธเกรี้ยว

8) สภาเกาหลีใต้ สมาชิกจำนวนหนึ่งแสดงความไม่พอใจ และพากันไปยืนรวมกันอยู่ด้านหน้าบริเวณบัลลังก์ประธานสภา และชี้นิ้วมือไปยังประธานเพื่อต่อว่า หลังจากนั้นก็เกิดเหตุการณ์ชุลมุนตะลุมบอนกันที่บริเวณบนบัลลังก์ประธาน มีความพยายามที่จะเข้ายึดและยื้อแย่งเก้าอี้หนึ่งของประธาน จนล้มคว่ำคะมำหายไปทั้งคนและอุปกรณ์ประกอบการประชุมซึ่งอยู่บนบัลลังก์ประธานสภา รวมทั้งที่ด้านล่างก็มีการต่อสู้และทำร้ายร่างกายกันหลาย ๆ จุด

9) สภาเลบานอน สมาชิก 2 คน เกิดการต่อสู้และทำร้ายร่างกายกัน โดยประธานและเพื่อนสมาชิก พยายามที่จะเข้าห้ามปรามไว้ แต่ก็มีการลงไม้ลงมือกันเกิดขึ้น

10) สภาผู้แทนราษฎรไทย สมาชิกพรรคฝ่ายค้านคนหนึ่งพยายามที่จะเชิญประธานให้ลุกจากที่นั่ง และได้ใช้มืออุดตึงแขนประธาน ในขณะที่บริเวณหน้าบัลลังก์ประธานสภาด้านล่าง มีกลุ่ม

สมาชิกพรรคฝ่ายค้านรวมตัวกันและยื่นขี้นิ้วมือไปยังประธาน เพื่อต่อว่าถึงการทำหน้าที่ของประธาน โดยตำราจรรยาบรรณพยายามที่จะเข้าป้องกันและระงับเหตุเมื่อเห็นว่าน่าจะเกิดความรุนแรงขึ้น จากนั้นสมาชิกพรรคฝ่ายค้านคนหนึ่งได้ขว้างแฟ้มเอกสารประกอบการประชุมเข้าไปประธานสภาบบัลลังก์ ต่อมา เมื่อตำราจรรยาบรรณได้เข้าอารักขาให้ประธานสภา เดินทางออกจากห้องประชุมทางด้านหลัง สมาชิกหญิงของพรรคฝ่ายค้านคนหนึ่ง ได้เข้ามาดึงเอาเก้าอี้ของประธานสภาลงจากบัลลังก์ ซึ่งทำให้สมาชิกหญิงของพรรคฝ่ายรัฐบาลกลุ่มหนึ่งแสดงความไม่พอใจ และเข้าต่อว่ากรรมการกระทำดังกล่าวโดยทันที จนเกิดเหตุการณ์กระทบกระทั่งขึ้น ที่ด้านหลังของบัลลังก์ประธานสภา ตามมาอีก

อย่างไรก็ดี เป็นที่น่าสังเกตได้ว่า การนำเสนอภาพข่าวของสื่อสารมวลชน น่าจะมีความสัมพันธ์โดยตรงไม่มากนักกับการตัดสินใจเลือกใช้พฤติกรรมเลียนแบบด้านการใช้ความรุนแรงของสมาชิกในสภา ซึ่งกรณีทั้งหมดที่นำเสนอมาข้างต้นนี้ ล้วนแล้วแต่คล้ายคลึงกัน จากระดับความรุนแรงน้อยไปหามาก ตั้งแต่ การส่งเสียงโห่ฮา การใช้วาจาต่อว่า การขว้างปาสิ่งของเข้าไป และการลงมือทำร้ายร่างกายกัน

ปรากฏการณ์ทางการเมืองข้างต้นนี้ เป็นการส่งผ่านของกรณีตัวอย่าง (ทั้งภาพและเสียงผ่านระบบการสื่อสาร ในโลกไร้พรมแดนยุคโลกาภิวัตน์) ข้ามรัฐ จากระบบการเมืองหนึ่งไปยังอีกระบบการเมืองหนึ่งในลักษณะที่เป็น “แพชชั่น” และยังวิเคราะห์ต่อไปได้อีกว่า เป็นพฤติกรรมเลียนแบบ (Imitative Behavior) ซึ่งในกรณีที่เกิดขึ้นของประเทศไทย จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า มีลักษณะที่สำคัญใน 2 ประการ ที่คล้ายคลึงกันกับกรณีของการใช้ความรุนแรงในสภาของประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนล่วงหน้าไม่นานนัก คือ ประการที่หนึ่ง มีสมาชิกสภากลุ่มหนึ่งลุกขึ้นจากที่นั่งของตนเอง ไปรวมกลุ่มกันที่บริเวณหน้าบัลลังก์ของประธานสภา แล้วกล่าวโดยตรง (มิได้ผ่านเครื่อง

ขยายเสียง และการอนุญาตของประธานสภา ให้ทำหน้าที่อภิปรายแสดงความคิดเห็นได้ตามปกติ) พร้อมทั้งขี้นิ้วมือเพื่อแสดงการต่อว่าหรือต่อว่าต่อไปยังประธานสภา จากนั้นก็ตามมาด้วยเหตุการณ์ชุลมุน ประการที่สอง อันเป็นที่สังเกตได้ ก็คือ มีความพยายามที่จะแสดง “สัญญาณทางการเมือง” คือ การยึดเก้าอี้หนึ่งของประธานสภา ด้วยการฉุดกระชาก ยื้อแย่ง ระหว่างฝ่ายที่สนับสนุนและฝ่ายที่คัดค้าน ซึ่งเหตุการณ์หลังนี้ ก็คล้ายคลึงกับสิ่งที่เกิดขึ้นในสภาของไต้หวันด้วย นอกจากนี้ สิ่งที่คล้ายคลึงกันกับกรณีของสภาอินเดีย ก็คือ ฝ่ายสมาชิกที่คัดค้านมีการขว้างปาแฟ้มเอกสารเข้าไปประธานสภา ทั้งในลักษณะและท่วงท่าเฉกเช่นเดียวกัน

ความคิดทางการเมืองของ ฌาคส์ ร็องซีแยร์ กับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

ความขัดแย้งอันนำไปสู่การใช้ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสภาในที่ต่างๆ ทั่วโลก ดังที่ได้นำเสนอไปข้างต้นนี้ หากมองตามทัศนะของ ฌาคส์ ร็องซีแยร์ นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส คงจะไม่เกิดการใช้ความรุนแรงขึ้น หากพิจารณาว่า ประชาธิปไตยที่แท้จริง จะต้องมีความไว้ว่างให้การไม่เห็นด้วยหรือเห็นไม่ตรงกันในเรื่องเดียวกัน

กล่าวคือ จะต้องไม่ใช่ประชาธิปไตยแบบสมานฉันท์ อันมีลักษณะที่ทุกฝ่ายเห็นพ้องต้องกันไปเสียทั้งหมด จนไม่มีที่ว่างให้กับความคิดเห็นที่แตกต่างเลย ซึ่งอย่างหลังนี้ จะไม่ถูกเรียกว่าเป็น “การเมือง” เพราะการเมืองจะต้องมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้ ผู้ปกครองหรือรัฐบาลจะต้องไม่พยายามใช้อำนาจในลักษณะที่ทำให้เสียงส่วนน้อย “เป็นส่วนที่ถูกนับเพื่อที่จะไม่นับรวมให้เป็นส่วน” ตามแนวคิดอันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่สำคัญของ ฌาคส์ ร็องซีแยร์ นี้

หากวิเคราะห์ความคิดทางการเมืองของ ฌาคส์ ร็องซีแยร์ ข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่ามีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กับหลักการของประชาธิปไตย

ประการหนึ่ง นั่นก็คือ เป็นการปกครองของเสียงส่วนใหญ่ที่ไม่ลืมนิติของเสียงส่วนน้อย แต่ ฌาคส์ ร็องซีแยร์ ให้ความสำคัญและเน้นย้ำว่า ทุกคนในสังคมการเมือง จะต้องไม่เห็นพ้องต้องกันไปเสียทั้งหมด จนไม่มีเสียงที่เห็นแตกต่างออกไปเลย เพราะมีฉะนั้น ปรากฏการณ์เช่นนี้ จะไม่ถูกเรียกว่าเป็น “การเมือง” ได้ เพราะการเมืองจะต้องมีเสียงที่ “ไม่เห็นด้วย (Disagree)” เกิดขึ้นควบคู่กันไปเสมอ

ดังนั้น หากมองตามทัศนะนี้ ความขัดแย้งใด ๆ หรือการไม่เห็นด้วย (Disagreement) ใด ๆ ถือได้ว่าเป็นความสวยงามของระบอบประชาธิปไตย ที่จะต้องมีความคิดเห็นต่างกันได้ หรือแม้แต่ตัวของสมาชิกในระบบการเมือง ก็มีความแตกต่างกันในกายภาพต่าง ๆ ได้ อันเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตยที่เน้นความเป็นพหุนิยม (Pluralism)

แต่ระเบียบหรือกติกาของระบอบการเมือง จะต้องพยายามแปรเปลี่ยนเสียงของคนชายขอบ คนที่ไม่มีส่วน คนที่ถูกเก็บกดปิดกั้น ให้กลายเป็นการพูดที่มีความหมาย สามารถสื่อสารกับกลุ่มคนที่มิและเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองได้ซึ่ง ฌาคส์ ร็องซีแยร์ เรียกสิ่งนี้ว่า “การเมืองของสุนทรียศาสตร์” นั่นเอง (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2553)

ในการวิเคราะห์ท้ายที่สุดนี้ หากพยาธิสภาพของระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสมามีอยู่จริง จนทำให้เกิดเป็นสภาพของ “เผด็จการรัฐสภา” ได้ (อย่างน้อยครั้งหนึ่งที่คณะรักษาความสงบและเรียบร้อยแห่งชาติ - รสช. ได้ยึดอำนาจรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ก็มีข้ออ้างสำคัญประการหนึ่งว่า รัฐบาลเป็นเผด็จการรัฐสภา) ก็ยืนยันได้ว่า กลจักรระบบการเมืองของนิวัติน อาจจะมีการสะดุดได้ แม้ว่าจะไม่หยุดลงก็ตาม ซึ่งหากเป็นไปตามกติกาของประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ก็คือ หากประชาชนชาวไทยโดยส่วนใหญ่ที่เป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง เห็นว่าฝ่ายรัฐบาลบริหารประเทศไม่ดี ทำผิดพลาด ก็จะไม่เลือก

พรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลนั้น ๆ เข้ามาเป็นรัฐบาลอีก ในสมัยของการเลือกตั้งทั่วไปครั้งถัดไป ซึ่งจะต้องรอตตามกติกาอีกอย่างมากที่สุด ก็ไม่เกินในระยะเวลา 4 ปี

แต่การทำงานสะดุดของประชาธิปไตย ก็อาจจะมีได้ทั้งการรัฐประหาร การชุมนุมประท้วงที่ใช้ความรุนแรง และการใช้ความรุนแรงของสมาชิกในสภาที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก อย่างไรก็ตามที่แน่ ๆ ก็คือ ภาพพจน์ของรัฐสภา อันเป็นตัวแทนของการใช้อำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ ที่เกิดความรุนแรงขึ้น ณ ที่แห่งนั้น ดึงยกขึ้นมาเป็นกรณีตัวอย่างข้างต้น ก็ต้องเสียหายตามไปด้วย โกลไปกว่านั้นก็คือ ยังมีการแพร่ภาพไปยังประเทศอื่น ๆ ด้วยระบบสื่อสารมวลชนในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งอาจจะทำให้เกิด “พฤติกรรมเลียนแบบด้านการใช้ความรุนแรงในสภา” เกิดระบาดขึ้นตามมาในประเทศอื่น ๆ ที่การพัฒนาทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยยังไม่เข้มแข็งหรือยังไม่แข็งแรงได้

แนวทางเบื้องต้นสำหรับการแก้ไขปัญหาการใช้ความรุนแรงในสภา

แม้ว่าระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย จะมีกลไกสำหรับกระบวนการ (Process) อันวางไว้อย่างเป็นลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนซึ่งปรากฏอยู่ในรัฐธรรมนูญแล้วก็ตาม แต่ระบอบการเมืองชนิดนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา ในบางโอกาสของกระบวนการก็อาจจะนำไปสู่ “พยาธิสภาพ” ของระบอบ คือ การเป็น “เผด็จการรัฐสภา” ขึ้นได้ เมื่อฝ่ายชนชั้นผู้ปกครองกระทำการเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มตนเอง โดยละเลยผลประโยชน์ของคนทั้งหมด และใช้หลักการของเสียงส่วนใหญ่เป็นข้ออ้างสำคัญ

ดังนั้น ประเด็นสำหรับการนำเสนอท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนจึงขอนำเสนอแนวทางเบื้องต้นสำหรับการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือปัญหาการแสดงพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในสภา ไว้ดังต่อไปนี้ คือ

หนึ่ง) ทุกฝ่ายควรใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทา คือ การยึดหลักความเป็นกลาง บนความถูกต้อง ไม่เอนเอียงหรือยึดถือมั่นแต่ความคิดของตนเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ต้องพร้อมที่จะยึดหลักการที่เป็นธรรมอย่างแท้จริง (มานพ ขาวสะอาด, 2552 อ้างถึงใน ธนาชัย สุขวณิช, 2555)

สอง) ด้วยเหตุที่ว่าความขัดแย้งเป็นธรรมชาติของมนุษย์ ดังเห็นได้จากหลักฐานเชิงประจักษ์ คือ สังคมไทยในปัจจุบันนี้ ก็กำลังเกิดปัญหาความขัดแย้งขึ้นในหลาย ๆ ด้าน ดังนั้นวิธีการที่ดีที่สุด สำหรับลดปัญหาความขัดแย้งก็คือ การให้ “อภัยทาน” อันถือเป็น “พุทธสันติวิธี” อันสามารถนำมาใช้เป็นรูปแบบสำหรับการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ในสังคมไทยได้ และด้วยสิ่งนี้เท่านั้น จะทำให้ความยึดมั่นในความเป็นอัตลักษณ์สลายตัวลงไป และนำไปสู่การแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งได้ในที่สุด (กชिरา เทียนส่องใจ, 2550 อ้างถึงใน ธนาชัย สุขวณิช, 2555)

สาม) ตามแนวคิดทางการเมืองของ ฌาคส์ ร็องซีแยร์ ดังที่ได้นำเสนอไปข้างต้นแล้วนี้ มองว่าความขัดแย้งใด ๆ หรือการไม่เห็นด้วยใด ๆ ถือได้ว่าเป็นความสวยงามของระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งตรงกับสิ่งที่นักรัฐศาสตร์กระแสหลักเรียกว่า “พหุนิยม” ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าความขัดแย้งยังคงจะต้องมีอยู่ต่อไปได้ แต่จะต้องไม่นำไปสู่พฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในสภา ดังนั้น สมาชิกรัฐสภาทุกท่าน ที่กระทำหน้าที่อันทรงเกียรตินี้อยู่ พึงจะต้องยึดถือในระเบียบการประชุมฯ อย่างเคร่งครัด อันกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็น “จรรยาบรรณของนักการเมือง” นั่นเอง และในอีกด้านหนึ่งของเหรียญเดียวกันนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจของรัฐสภา ก็จะต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เมื่อประธานฯ มีดุลยพินิจ ให้เชิญสมาชิกรัฐสภาท่านที่กระทำผิดระเบียบการประชุมฯ ออกไปจากห้องประชุม ด้วยความรวดเร็วและเฉียบขาด แต่ก็ต้องไม่ใช้ความรุนแรงด้วย เช่นเดียวกัน

สี่) ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตยปัจจุบันนี้ หรือที่เรียกกันว่า เสรีประชาธิปไตย (Representative Democracy) กำลังคลี่คลายตัวสู่ประชาธิปไตยหลังสมัยใหม่ อันได้แก่ ระบอบประชาธิปไตยแบบตรวจสอบรอบด้าน (Counter-democracy) ที่พยายามปฏิเสธเสรีประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นที่ระบอบการเมืองไม่สามารถให้ความมั่นใจกับความต้องการของพลเมือง ซึ่งเพิ่มขึ้นทุกวัน ๆ ได้ และในอีกฝั่งหนึ่งคือ ระบอบประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) ที่พยายามยกระดับการเรียกร้องและการกำหนดนโยบายทางการเมืองใด ๆ ให้มีเหตุผล รวมทั้งมีคุณภาพที่สูงส่งมากยิ่งขึ้นด้วย (สมเกียรติ วันทะนะ, 2555) ดังนั้น กระบวนการทางการเมือง (Process) ของประชาธิปไตยหลังสมัยใหม่ ดังกล่าวถึงข้างต้นนี้ ก็จะเป็นคำตอบที่ดีของการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างเสียงส่วนใหญ่กับเสียงส่วนน้อย ที่จะต้องยึดมั่นอยู่กับระบบการตรวจสอบอย่างรอบด้าน และการปรึกษาหารือสำหรับการกำหนดนโยบาย (Rule Making) อันเป็นหน้าที่ของรัฐสภา และบนถนนสายดังกล่าวนี้ ก็จะต้องเป็นไปอย่างสันติวิธีคือ ไม่มีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงในสภาให้เห็นได้อีกเลย

บทสรุป

การเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีความหมายและหลักการที่สำคัญหลาย ๆ ประการ ดังตัวอย่างที่นำเสนอไปแล้วในบทความนี้ การใช้ความรุนแรงของสมาชิกในสภาจะไม่เกิดขึ้นเลย หากทุกฝ่ายยึดมั่นในหลักการของประชาธิปไตย โดยเฉพาะหลักการที่ว่าด้วยนิติรัฐ หลักเหตุผล หลักการปกครองของเสียงส่วนใหญ่โดยไม่ลืมน้อย และที่สำคัญที่สุดก็คือ หากทำให้ประชาธิปไตยเป็นระบอบการปกครองของคนส่วนใหญ่ เพื่อผลประโยชน์ของคนทั้งหมด อันเป็นความหมายของระบอบการเมืองแบบโพลีตีได้

ในการสรุปท้ายที่สุดนี้ ระบอบการเมืองแบบประชาธิปไตย คือ การปกครองของประชาชนโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งในประการหลังนี้ เพื่อประชาชน จะต้องหมายความว่า เพื่อผลประโยชน์สาธารณะ (Public Interest) มิใช่ผลประโยชน์ของใครคนใดคนหนึ่ง ที่เป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคล แต่ต้องเป็นผลประโยชน์ของคนทั้งหมดในสังคมการเมืองแห่งนั้น

เอกสารอ้างอิง

- กวี อิศริวรรณ. (มปป.). *20 ความคิดทางการเมือง*. กรุงเทพฯ : เคล็ดไทย.
- จรรยา สุภาพ. (2533). *สารานุกรมรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2533). *พิธีกรรมกับการเมืองสู่ทฤษฎีทั่วไปทางการเมือง*. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2553). *ว่าด้วยความคิดทางการเมืองของ ฌาคส์ ร็องซีแยร์ : การเมืองของสุนทรียศาสตร์/ กวีนิพนธ์ของความรู้*. กรุงเทพฯ : สมมติ.
- ธนาชัย สุขวณิช. (2555). *ประมวลเหตุการณ์ความขัดแย้งในสังคมไทยและแนวทางแก้ไข*. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2521). *เสนาธิปไตย ทหารกับการพัฒนาการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ : หนังสือสยาม.
- ยูทูป. *รวมสภาและทั่วโลก 1 Jun 2012* (Cited 2012). Available from: http://www.youtube.com/watch?v=9qL_R8zfQj1A&feature=player_embedded (accessed on June, 1, 2012).
- สมเกียรติ วันทะนะ. (2551). *อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมสมัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- . (2555). *กำเนิดและความเปราะบางของเสรีประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : ไครครีเอท.
- Almond, G., & Powell, B. (1966). *Comparative Politics : A Developmental Approach*. Boston : Little, Brown and Company.
- Beetham, D., & Boyle, K. (1995). *Introducing Democracy : 80 Questions and Answers*. Cambridge : Polity Press.
- Easton, D. (1965). *A Framework for Political Analysis*. Englewood Cliffs : Prentice Hall.